

לה:

עין משפט ו
נר מצוה

מסורת הש"ס

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ד"ר רמב"מ. פירוש דלל טעמיהו המה א"ש ספק לז"ד
דהי מנייהו הוה הולד א"ש נולד קודם שמכר או אחר
שמכר וכן נכור שננה את הפרה ונמלא עוברה גדלה (ב"ק דף מו.)
בלא טענתא מסופקא כי"ד איך היה מעשה אם קודם שננה ילדה

א"ש בא אחד מן השוק והחזיק בה. בכך קרקע דלמך רב נחמן (לו:) כל
דאלים בכר וזכה זה השלישי ומטפה מהשנים אלו הטוענים של אבותי:
אין מולידין אוסר. כ"ד מידו של זה השלישי ואע"ג דלא טעין מדי
דשמא גס לז"ד הראשונים אין להם חלק בה: דסני רבי חייא גולן
של רבינו יוחנן.

איך היה ד"ר רמב"מ ולמה הוא א"ש דמר ואי דמר
לא דמר אמרי נהרדעי (ב) א"א בא אחד מן
השוק והחזיק בה אין מוציאין אותה מידו
דהני רבי חייא גולן של רבינו יוחנן לאו שמיה גולן
רב אשי אמר לעולם שמיה גולן ומואי לא
שמיה גולן ישרא ניתן להשבין: חוקתן שלש
שנים מיום ליום וכו': א"ר אבא ר"א דלי ליה
איהו גופיה צנא דפירי ולאחרתי חוקה אמר
רב זביד בתא טען ואמר לפירות הורדתיו
נאמין ור"מ רוחם שלש אבא ליה אפריא אחתיה
א"ל ר"א אשי לרב כהנא אי לפריא אחתיה
מואי הוה ליה למועד א"ל יאיבעי ליה למחוי
דאי לא תימא הכי הני משכנתא דסורא
וכדכתב בהו כבשלו"ם שניא א"לן תיפוק
ארעא דא כלא כסף אי כביש ליה לשטר
משכנתא גביה ואמר לקוחה היא בידי הכי
נמי דמהימין א"ש מתקני רבנן מדי דאחי ביה
ליד פסדיא יאלא איבעי ליה למחוי הכא
נמי איבעי ליה למחוי אמר רב יהודה אמר רב
ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם
מה עכו"ם אין לו חוקה אלא בשטר א"ף
ישראל הבא מחמת עכו"ם אין לו חוקה אלא
בשטר ואי אמר ישראל לדידי

לד"ד
דלן כהני כיון דל"ו ליה לנא דפרי מודה שהיו הפירות שלו ועוד
דאינו רוצה לטעון לפירות הורדתי אלא מוצע הקרקע והפירות:
וא"ו יפריא אחתיה בא הוה י"ה המעבר. אין לפיכך דרכ אשי
סבר דלעולם נאמן לומר לפירות הורדתי דא"ש כן קשה לרב
אשי מאי טעמא דרבנן דנבעי שגש שנים מיום ליום דהא לדידיה
ליכא למימר כדמפרש רבא ברבי פרכין דע"ד שלש שנים מזהדר אינטי
בשטרית טפי לא מזהדר דהא לעולם כ"ד לומר ששנו לא יאמר לפירות
הורדתי ועוד דא"ש כי היכי קאמר דאי לא תימא הכי דליבעי ליה
למחוי אלא לא בעי למחוי דחוקה אינה חוקה דיכול לומר לפירות
הורדתי ומייתי משכנתא דסורא ומאי מייתי אדרינה א"ש דכדכי
רב אשי תו ליכא פסידא שיכול לומר לפירות הורדתי ונראה לרשב"א
דרכ אשי לז"ד לא להמיתו אחר ג' אם אומר לפירות הורדתי אלא
שאל איזו תקנה יש לעשות מתחלה שלא יוכל לומר לאחר שלש שני
היא כשהורדתי לפירות לסבר לא מוהי ממאה אלא כשומר פלגיא
וגלגא הוא דקא ח"ל דארעאי בגולגולתא והיכא דלחמה לפירות לא
מני למחוי הכי וכן פירש הקוטנרס והשתא מייתי משכנתא
דסורא דמהימא ממאה כי האי גווגול (ועי' תוס' ב"מ ק"ו. ד"ה אחר ליה):
הכי

(ב) לקמן (ל) כ"ב טו. ק"ו.

הגרות הב"ב
(א) גבי אמר נהרדעי וא"ש:
(ב) גבי הכי נמי דמחיקין וכו'
(ג) גבי רבי נחמן דבנת
מדי דלתי חייא גבי מתקני רבנן
(ד) גבי רבי נחמן (א) רבש"ס
(ה) גבי רבי נחמן (א) רבי
(ו) גבי רבי נחמן (א) רבי
(ז) גבי רבי נחמן (א) רבי
(ח) גבי רבי נחמן (א) רבי
(ט) גבי רבי נחמן (א) רבי
(י) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יא) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יב) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יג) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יד) גבי רבי נחמן (א) רבי
(טו) גבי רבי נחמן (א) רבי
(טז) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יז) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יח) גבי רבי נחמן (א) רבי
(יט) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כ) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כא) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כב) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כג) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כד) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כה) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כו) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כז) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כח) גבי רבי נחמן (א) רבי
(כט) גבי רבי נחמן (א) רבי
(ל) גבי רבי נחמן (א) רבי

מוסף רש"י

במשלם שניא א"לן
חיפוק ארעא א"ש בלא
כסף. דלא מימי כוולת
אלא כלא נוקח ארעא
השני (א) תנא מנחת אל

רבינו גרשום (המשך)

הורדתי לרביס משכנתא
היא בידו הינ כמכירה
תיבוי לשרוה לפירות
בעי למחוי. ישרוא אבא
מחמת עכו"ם עכו"ם. נון
שקתא מן העכו"ם שנים
אין חוקה מה עכו"ם אין
לי חוקה מן ישראל אם
קח כמני כ"ק א"ש
יש לו שטר מכירה עליה
לפי שבדעיתו אין חוקה
בשנים אצל ישראל אבא
מחמת עכו"ם נמי אין
לו חוקה א"ש כי לו
אחזו שטר משכנתא ישראל
לעכו"ם ואע"פ שיש לו
עדים לישראל שמכר בה
עכו"ם אין חוקתו חוקה
קח ישראל כ"ק עכו"ם
ישראל ועמד בה שטר חוקה
אחר באר ותרע"ר עליה ואמר
זה משיאל פלוני קניתינה
א"ש לו עדים שמכר בה
אחזו ישראל א"ש יום אחד
חוקתו חוקה. א"ש אבא אי
א"ש ישראל. א"ש אבא אי
לזה דהוה עכו"ם נופיה
קנא משיאל מריתו:

הורדתי וי"ל דהוי מיגו כמקום עדים
דלכך כהני כיון דל"ו ליה לנא דפרי מודה שהיו הפירות שלו ועוד
דאינו רוצה לטעון לפירות הורדתי אלא מוצע הקרקע והפירות:
וא"ו יפריא אחתיה בא הוה י"ה המעבר. אין לפיכך דרכ אשי
סבר דלעולם נאמן לומר לפירות הורדתי דא"ש כן קשה לרב
אשי מאי טעמא דרבנן דנבעי שגש שנים מיום ליום דהא לדידיה
ליכא למימר כדמפרש רבא ברבי פרכין דע"ד שלש שנים מזהדר אינטי
בשטרית טפי לא מזהדר דהא לעולם כ"ד לומר ששנו לא יאמר לפירות
הורדתי ועוד דא"ש כי היכי קאמר דאי לא תימא הכי דליבעי ליה
למחוי אלא לא בעי למחוי דחוקה אינה חוקה דיכול לומר לפירות
הורדתי ומייתי משכנתא דסורא ומאי מייתי אדרינה א"ש דכדכי
רב אשי תו ליכא פסידא שיכול לומר לפירות הורדתי ונראה לרשב"א
דרכ אשי לז"ד לא להמיתו אחר ג' אם אומר לפירות הורדתי אלא
שאל איזו תקנה יש לעשות מתחלה שלא יוכל לומר לאחר שלש שני
היא כשהורדתי לפירות לסבר לא מוהי ממאה אלא כשומר פלגיא
וגלגא הוא דקא ח"ל דארעאי בגולגולתא והיכא דלחמה לפירות לא
מני למחוי הכי וכן פירש הקוטנרס והשתא מייתי משכנתא
דסורא דמהימא ממאה כי האי גווגול (ועי' תוס' ב"מ ק"ו. ד"ה אחר ליה):
הכי

הורדתי: א"ל איבעי ליה למחוי. נתן שלש וומר לעדים דעו ודא
שא"ס אין לו שטר מכירה לזה המחזיק לזה ולכל לטעון שטר היה לו
לו להזכיר בשטר: דאי לא סימא הכי. דמחאה לנאחין שמוחה על הקרקע ומודי בפירות לזו מחאה היא אלא כדלמא לקמן (ל): פלגיא
וגלגא הוא דקאחיל ארעא דיי בגולגולתא למחר תבענא ליה דניחא: א"ש כן האי משכנתא דסורא כו'. ותקנתא דרבנן היא חן משכנתא על
משום דהמלוה לחבירו על שדהו אסור לנטול הפירות ממשו אלא בזכיתא מותר כעין משכנתא דסורא שמלוה עשויה מנה על
שדהו ולסוף עשר שנים חזר הקרקע לבעלים ונמאס קונה פירות של כל שנה במנה ואין כאן לז"ד רבינו ואע"פ ששני הפירות
כפלים שהרי הוא קרוב ולכך וקרוב לפיכך הפסד שמקבל פירות של כל שנה במנה ואפילו בשנת דשנתין שלא יחו שני פירות השנה דנר:
אי כביש. טומן המלוה ואמר לאחר שלש לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימין ולא יוכל זה לטעון לפירות הורדתי ומחאה נמי לא
מועיל לו: דאחי צבי. לזה לדי הפסד בתמיה: אלא איבעי ליה למחוי. נתן כל שלש ומהניא ליה מחאה ומדלג מיהא הפסד:
הכא נמי. א"ש איתא לפירא אחתיה איבעי ליה למחוי נתן שלש קודם שיחזיק: ישראל הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם. שדה
שכאל יודעין שימאה של ישראל ואלכה עכו"ם שלש שנים או יותר ועוהין שקתה מוישראל ואיל ישראל וקנה מההוא עכו"ם ואלכה גם הוא
אחר העכו"ם שני חוקה או יותר לא הוי חוקה אלא אמי מריה דארעא ומפיק ליה מידיה דישיראל ישראל לזיל וליבעי לעכו"ם דזון מימיה
דליהו הוא דאפסד אנפשיה דלא הוה ליה למוהין דארעא דישיראל מעו"ם עד דלימא ליה הכי לו שטר דזבני דונתא מוישראל דדון
חוקה לית ליה לעכו"ם והי כן מאן דאחי מחמתיה דקתם עכו"ם גולגיה היא וישראל ירל למחוי והלכך לא תקנו כנס חוקה כדלמרימין
לקמן בשמעתין (ו). וכן דני ריש גלוהא לא מחזיק משום האי טעמא גופיה שרפא"ס לז"ד למחוי וישראל זה הנא מממת עכו"ם א"ש משחזיק
אבל אי טען ישראל ואמר יכד לי ההוא עכו"ם שטר זבני דונתא מיין ורפא"ס זו שלקחה ממך מהימין דמי לנא דל"ל קמי דידי וזנה ההוא
עכו"ם מיין דמסקין לקמן דמהימין מיגו דאי בעי א"ל מיין וזנחה ואלכהה שני חוקה. ודוקא כן מחמת עכו"ם דלזיל כן מחמת ישראל א"ש של
דר זה אלא יום אחד אוחזי שמכרה לזה וזה החזיק שלש שנים חוקתו חוקה כדלמרי' לקמן (דף מה:) גבי ההוא דדר בקשתא בעילתא ארבי עינין:
לדידי

רבינו גרשום (המשך)
הורדתי לרביס משכנתא
היא בידו הינ כמכירה
תיבוי לשרוה לפירות
בעי למחוי. ישרוא אבא
מחמת עכו"ם עכו"ם. נון
שקתא מן העכו"ם שנים
אין חוקה מה עכו"ם אין
לי חוקה מן ישראל אם
קח כמני כ"ק א"ש
יש לו שטר מכירה עליה
לפי שבדעיתו אין חוקה
בשנים אצל ישראל אבא
מחמת עכו"ם נמי אין
לו חוקה א"ש כי לו
אחזו שטר משכנתא ישראל
לעכו"ם ואע"פ שיש לו
עדים לישראל שמכר בה
עכו"ם אין חוקתו חוקה
קח ישראל כ"ק עכו"ם
ישראל ועמד בה שטר חוקה
אחר באר ותרע"ר עליה ואמר
זה משיאל פלוני קניתינה
א"ש לו עדים שמכר בה
אחזו ישראל א"ש יום אחד
חוקתו חוקה. א"ש אבא אי
א"ש ישראל. א"ש אבא אי
לזה דהוה עכו"ם נופיה
קנא משיאל מריתו:

רבינו גרשום

המה להא"י אית ליה דררא
(מסכתא) בגי. קרדס
פכירה הוח פכיתיה ודאי
והתי כפירה דאיקין ואין
ידע טעמיה של מי ילדה
מכירה ל"א קמך טעמיה
לא טעמי' חות' מ"י קמך
טעמי' דמי' קמך טעמי' א
נח"י טעמי' חות' מ"י קמך
טעמי' חות' מ"י קמך טעמי'
טעמי' חות' מ"י קמך טעמי'

א"ה נראה דל"ל שפנתם
מחמתן נתן א"ל: של פק
נתיבתי וכו'. כ"ז ח"ל כ"ל
א"ש שלש חכמי לכונו וכו'
ואפסד דמונוי שלש הלוחק
לחזיון על מריה דנאחא וכו'
שפי' העכו"ם כ"ד הרי"ח